

1800

- 1 -

HŮ ČSA - Vojenský historický archiv

Vojenský historický archiv

Tajný vysílač Za slovenskú slobodu

V - ZSS

/1941 - 1945/

I N V E N T Á R

1991

ÚVOD

- 1 -

Krátkovlnná vysílačka "Za slovenskú slobodu" bola v činnosti za druhej svetovej vojny v Sovietskom zväzu a vysílala vo slovenskej reči pro obyvateľov t. zv. slovenského štátu.

Vysílačka pracovala zpočiatku v rámci Komunistickej Internacionály, po jejím rozpuštní pak jako súčasť zvláštného útvaru, v nãzã byly soustredãny vãechny krátkovlnnã vysílaãe, ãinnã v SSSR. Vysílání bylo zahájeno 24.XI.1941 v Ufã; v ãervnu 1943 se vysílaã vrátil do Moskvy a pokračoval tam v ãinnosti až do 8.V.1945.

Řízení vysílaãe byli povãeni vedoucí funkcionáři komunistickej skupiny v SSSR. Vedoucíã redaktorem vysílání byl až do února 1943 V. Kopecký, po nãm pak Dr. Julius Bránik /J. Maibaum/. Nejbliãším spolupracovníkem a souãasnã i hlasitelem byl Št. Rais, na práci vysílaãe se vãak podíleli i další komunistiãtí pracovníci, kteří dleli v SSSR.

Obsahovã bylo vysílání zamããeno zpoãiatku pãedovãím k odhalení demagogickej politiky t. zv. "slovenského štátu" a k agitaci pro vystoupení Slovenska z váleãného bloku s Nãmeckem a k uzavření nãru. Pozdãji - jak na danãej pãdã rostl odpor slovenského lidu k tisovskã loutkovlãdã i k nãmeckým vetãelcãm, vysílání posilovalo odboj slovenského lidu, vyzývalo slovenskã vojáky k pãebãhnutí k Rudã armãdã a objasňovalo zásadní otázky pováleãného uspořádání Slovenska, zvlããtã vzãjemného vztahu ãeského a slovenského národa.

Do vysílání byly proto pravidelně zařazovány nejnovější zprávy z front i ze světa, politické komentáře a úvahy, zprávy o odbojových akcích v Čechách i na Slovensku a pod.

Vysílalo a spočátku je 1x denně. V roce 1943 /od 18.II./ byl počet denních relací zvýšen na dvě, v březnu 1944 na tři a o měsíc později na čtyři denní relace. V době slovenského národního povstání a v posledním roce války bylo vysílání rozšířeno podle potřeby na šest - sedm relací denně.

X X X

Fond Tajný vysílač Za slovenskou slobodu byl přivezen do osvobozené ČSR při návratu čs. emigrace ze Sovětského svazu a uložen v archivu ÚV KSČ. V září 1952 byl fond předán archivu ÚD KSČ. Redakční materiály předal archivu ÚD KSČ převážně Dr J. Bránik v prosinci 1957. V létě r. 1990 byl fond z AÚML ÚV KSČ delimitován do VHA.

X X X

Fond Tajný vysílač Za slovenskou slobodu je uspořádán chronologicky; inventární jednotkou jsou texty za jeden měsíc. Samostatné inventární jednotky tvoří přípravné a studijní materiály redakce. Mezi nimi jsou cenné zvláště rozборы politické linie vysílačky a zpravodajské materiály; zbytek tvoří převážně texty odposlouchávací služby, jež zachycovala zprávy slovenského oficiálního vysílání z Bratislavy, říšskoněmeckých vysílačů i ostatních nejdůležitějších rozhlasových stanic. V textech jsou zahrnuty především zprávy ze Slovenska, na něž pak vysílač reagoval ve svém dalším vysílání.

Texty fondu nejsou úplné; zvláště citelné jsou mezery v měsíci květnu a červnu 1944. Také přípravné a studijní materiály redakce jsou zachované jen ve zlomcích.

Texty vysílání jsou většinou anonymní. V prvních letech se u některých článků jen ojediněle vyskytují autorské značky "I." /Š. Rais/ a "V.K." /V. Kopecký/.

Teprve od června 1943 se autorské značky objevují pravidelněji. Jsou to značky:

- EF - Eduard Frisch
- AG - Armin Günvald
- HJ - Jerin Hošek
- VK - Václav Kopecký
- JK - Jiří Kotátko
- KL - Ludovít Kováčik
- JH - Julius Heiborn /Julius Bránik/
- R, ŠR - Štefan Rais

Od června 1943 jsou texty každé denní relace uváděny přehledem, který může současně sloužit jako orientační pomůcka k fondu. Od září 1944 nejsou jednotlivé relace v jednom dnu více realizovány a texty vysílání za celý den jsou shrnuty a opatřeny společným přehledem.

X X X

Materiály fondu jsou důležitým pramenem především pro studium politické linie KSČ za národně-osvobozovacího boje, zejména v otázce národnostní a v otázkách koncepce poválečného uspořádání osvobozeného Slovenska a jeho postavení v ČSR. Studium fondu může sloužit i k osvětlení významu moskevského vedení KSČ pro národně-osvobozovací boj.

INVENTAR

- 4 -

OBSAH FONDU

l. j.		kr.
1-2	I. Texty vysílání - rok 1941	1
3-14	II. Texty vysílání - rok 1942	2-6
15-26	III. Texty vysílání - rok 1943	7-12
27-38	IV. Texty vysílání - rok 1944	13-22
39-43	V. Texty vysílání - rok 1945	23-26
44-50	VI. Přípravné a studijní materiály redakce	27-29

Vojenský historický archiv

IV
INVENTAR

- 5 -

Inventurní jednotka		Kv.
	<u>I. Texty vysílání - rok 1941</u>	
čís.		
1	Listopad 1941 /24.XI. - 30.XI./	1
2	Prosinec 1941 /1.XII.-31.XII./	
	<u>II. Texty vysílání - rok 1942</u>	
3	Leden 1942 /1.I. - 31.I./	2
4	Únor 1942 /1.II.- 28.II./	
5	Březen 1942 /1.III.-31.III./ chybí: 23.III.1942	3
6	Duben 1942 /1.IV. - 30.IV./ chybí: 2.IV.1942	
7	Květen 1942 /1.V. - 31.V./ chybí: 17.V.1942	
8	Červen 1942 /1.VI. - 30.VI./	4
9	Červenec 1942 /1.VII.-31.VII./	
10	Srpen 1942 /1.VIII.-31.VIII./	
11	Září 1942 /1.IX. - 30.IX./	5
12	Říjen 1942 /1.X. - 31.X./	
13	Listopad 1942 /1.XI.-30.XI./	6
14	Prosinec 1942 /1.XII. - 31.XII./ chybí: 25.XI.1942	

Inventární
jednotka

Kr.

III. Texty vyofláání - rok 1943

čís.

15	Leden 1943 /1.I. - 31.I./	7
16	Únor 1943 /1.II. - 28.II./	
17	Březen 1943 /1.III.-31.III./	
18	Duben 1943 /1.IV. - 30.IV./	8
19	Květen 1943 /1.V. - 31.V./ chybí: 23.V. ranní	
20	Červen 1943 /1.VI. - 30.VI./	9
21	Července 1943 /1.VII.- 31.VII./ chybí: 6.VII. večerní II.	
22	Srpen 1943 /1.VIII.-31.VIII./	10
23	Září 1943 /1.IX. - 30.IX./	
24	Říjen 1943 /1.X. - 31.X./ chybí: 10.X. večerní II. 22.X. večerní I.	11
25	Listopad 1943 /1.XI.- 30.XI./ chybí: 1.XI. večerní I. 15.XI. večerní I. 30.XI. večerní II.	
26	Prosinec 1943 /1.XII.-31.XII./ chybí: 23.XII. večerní I. 23.XII. večerní II.	12

Inventární
jednotka

kr.

IV. Texty vyřazení - rok 1944

čís.		
27	Leden 1944 /1.I. - 31.I./ chybí: 21.I. večerní II. 28.I. večerní II.	13
28	Únor 1944 /1.II.-29.II./ chybí: 20.II. večerní II.	
29	Březen 1944 /1.III.-31.III./ chybí: 11.III. večerní I. 11.III. večerní II. 22.III. večerní I., II., III. 23.III. večerní I., II., III. 24.III. večerní I., II., III.	14
30	Duben 1944 /1.IV.-30.IV./ chybí: 26.IV. ranní 30.IV. ranní	15
31	Květen 1944 /1.V. - 31.V./ chybí: 19.V. všechny texty 20.V. večerní I., II., III. 24.V. všechny texty 21.V. jsou zachovány pouze 22.V. zprávy ze světa 23.V. a osnova. 25.V. Ostatní texty 26.V. chybí. chybí: 27.V. ranní, večerní I., III. 28.V. večerní I., II., III. 30.V. zachovány je zprávy, 31.V. ostatní texty chybí.	16
32	Červen 1944 /15.VI. - 30.VI./ chybí: všechny texty od 1. - 14.VI.	

Inventární

jednotka

čís.

Kr.

33 Červenec 1944 /1.VII. - 31.VII./ 17
chybí: 7. VII. ranní
7. VII. večerní I., II., III.

34 Srpen 1944 /1.VIII. - 31.VIII./ 18
chybí: 7.VIII. večerní III.

35 Září 1944 /1.IX. - 30.IX./ 19
chybí: 7.IX. odpolední

36 Říjen 1944 /1.X. - 31.X./ 20

37 Listopad 1944 /1.XI. - 30.XI./ 21

38 Prosinec 1944 /1.XII.-31.XII./ 22

V. Texty vysílání - rok 1945

39 Leden 1945 /1.I. - 31.I./ 23

40 Únor 1945 /1.II.- 28.II./ 24

41 Březen 1945 /1.III.-1.IV./ 25

42 Duben 1945 /2.IV. - 30.IV./ 26

43 Květen 1945 /1.V. - 3.V./

Inventurní
jednotka

VI. Přípravné a. studijní materiály redakce

Kv.

čís.

44

Politické směrnice pro práci vysílačky

27

1/ Politická linie radiostanici

Za slovačsku svobodu - asi z r. 1943

2/ Slovenské vysielanie - asi z r. 1944

45

Zpravodajské materiály /srpen - září 1944/
/telegrafické zprávy z Londýna, zprávy
z partyzánských oddílů na Slovensku, o
hospodářské a politické situaci na Sloven-
sku a pod./

46

Výpisy z časopisů "Útok" a "Národné noviny"
ze září 1944

47

Informační materiály

1/ Informační bulletin z 21.IX.1944

2/ Zvláštní vydání informačního bulletinu:
"Vo čto obožles gitlerovskaja okupacija
českoslovačkamu narodu"

48

Texty odposlouchávaných vysílání
/září - prosinec 1943/

49

Texty odposlouchávaných vysílání
/leden - prosinec 1943/

28

50

Texty odposlouchávaných vysílání
/leden - březen 1945/

29

Název fondu: Tajný vysílač "Za slovenskú slobodu"

Značka fondu: V - ZSS

Časový rozsah: 1941 - 1945

Počet inventárnych jednotiek: 50

Počet evidenčných jednotiek: 29 krabíc

Miesto uložení: 240/VHA

Stav ke dni: 10. I. 1991

Fond usporiadala: Líbuše Klimešová

Inventár sestavila: Líbuše Klimešová / 3. II. 1958/
(revízia inventáre 1991 - J. Balák)

Stran: 9

Strejepis perídila:

Počet exemplárov: I

Vazbu prevedl:

Inventár schválila: